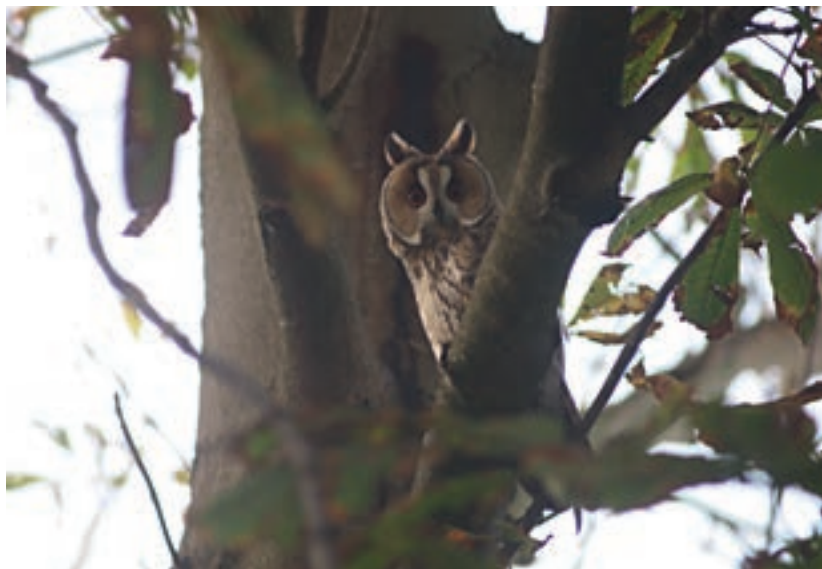

Ransuilen zoeken elkaar 's winters op

Zijn naam dankt de ransuil (*Asio otus*) aan de gelijkenis met een 'ranse', Middelnederlands voor een muts met een kap, die in plooiën een beetje afhangt. Nu het winter is nemen de ransuilen hun 'roestplaatsen' in: verzamelaars vlak bij gunstige voedselgebieden. Het gaat soms om grote groepen. Het vormen van roestplaatsen begint meestal eind september, vaak in loofbomen zoals de kastanje. Als deze bomen hun blad verloren hebben, verhuizen de uilen naar naaldbomen in de buurt. Daar hebben ze betere dekking en brengen ze de rest van de winter door. Eind februari begint de roest langzaam uit elkaar te vallen en kiezen de uilen een eigen territorium.

De ransuil met zijn kenmerkende oorpluimen heeft een goede schutkleur. (foto: Rudi Waal)

De eerste meldingen van ransuilen zijn alweer enkele maanden geleden bij de werkgroep Roofvogels en Uilen Zaanstreek binnengekomen. Blijkbaar is Westzaan een uitstekend ransuilgebied aan het worden. Van fotograaf Rudi Waal heb ik onlangs een prachtige foto opgestuurd gekregen. Toen ik Rudi in de avonden een bezoek bracht, zag ik zes ransuilen in de schemering geluid-

loos rondvliegen. Een aantal jaren geleden hadden wij in de Prinsenhofstraat hoog bezoek van een ransuilfamilie. Een echtpaar met vier jongen. Toen een horde te luidruchtige bezoekers langskwam, heeft het gezin voor een rustiger heenkomen gekozen. Helaas.

De Ransuil jaagt vooral 's nachts. Hij heeft een uitstekende schutkleur (zie foto). Overdag zit de uil rechtop,

dicht tegen de stam van een kastanje of conifeer gedrukt. De ogen worden dan tot kleine spleetjes gesloten en de gezichtssluijer is langgerekt. In deze onbeweeglijke houding valt de uil nauwelijks op. De uil is zeer alert en lijkt een blik uit te stralen van 'ga weg, laat mij met rust'. Bij gevaar of verstoring drukt hij de veren tegen het lichaam en steken de oorpluimen nog meer omhoog. Verwarring met de oehoe, die ook oorpluimen heeft, is mogelijk, maar deze laatste is aanzienlijk groter dan de ransuil en komt in deze omgeving niet voor. De ogen van de ransuil zijn prachtig oranje-geel, helemaal geschikt om in de schemering zoveel mogelijk licht op te vangen.

Voortplanting

De ransuil broedt graag in oude nesten van eksters of kraaien. Het vrouwtje kiest met veel zorg de nestplaats uit. Paarvorming vindt al plaats vanaf januari op de gezamenlijke slaapplekken. De uiteindelijke balts speelt zich af in maart en april in het broedterritorium. Met zijn 'hoekgeroep' lokt het mannetje het wijfje. Tijdens de baltsvlucht worden de vleugels onder het lichaam tegen elkaar geslagen, hetgeen resulteert in een klepperend geluid. Op het nest laat het mannetje een laag, sonoor 'hoe' klinken, het vrouwtje een vibrerend 'weeh' en de bedelroep van de jongen klinkt als een hoog 'kie-jèè'.

Aantallen

Volgens SOVON broedden er in 2007 in Nederland nog ongeveer 5500 paren. Het aantal broedparen is in de periode 1990-2007 met meer dan 5 procent per jaar achteruitgegaan. Als voornaamste oorzaak van de achteruitgang wordt het talrijker worden van de havik gezien, maar ook de vergrassing, waardoor muizen lastiger te vangen zijn. Ook de achteruitgang van het aanbod aan lege kraai- en eksternesten is van invloed. De ransuil staat op de internationale Rode

Uilenbal met muizenbotjes.

Lijst nog niet als bedreigde soort te boek, maar op de Nederlandse Rode Lijst wel als kwetsbaar.

Biotoop

De Ransuil komt voor in een open landschap zoals in de Zaanstreek met lage plantengroei, afgewisseld met kleine stuikjes. In onze cultuurlandschappen komen gemiddelde dichtheden voor van 10 paar per 100 km². Bij een goede voedselsituatie (veel veldmuizen) kan de dichtheid aanzienlijk toenemen.

De ransuil jaagt voornamelijk in de vlucht. Het voedsel is tamelijk eenzijdig en bestaat grotendeels uit kleine zoogdieren en verder vogels, kikkers en insecten. Het vogelaandeel maakt meestal nog geen 10% van het menu uit. Mussen en vinken worden het meest bemachtigd en worden dan vaak overrompeld in hun slaapplekken.

Kerkuilen kunnen, anders dan de ransuilen, in alle maanden van het jaar broeden. De voedselsituatie moet dan wel optimaal zijn. Op de Fronikboerderij hebben ze al vele jaren achtereenvolgens kerkuilen kunnen tellen en ringen.

Dat uilen intelligenter zijn dan kraaiachtigen, zoals in de Fabeltjeskrant wordt beweerd, is een broodjeaapverhaal. Op internet zijn filmpjes te zien waarin een uil een onder een zakdoek verstopte levende muis niet kan oppikken. De kraai wint met gemak.